

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πρόσφυγες-μετανάστες στο κέντρο κράτησης μεταναστών στο χωριό Φυλάκιο του Έβρου τον Οκτώβριο του 2010 (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:20101009_Arrested_refugees_immigrants_in_Fylakio_detention_center_Thrace_Evros_Greece_restored.jpg).

Α. Στα 374/3 π.Χ., οι Θηβαίοι επιτέθηκαν εναντίον των Πλαταιών κατέστρεψαν την πόλη και ανάγκασαν τους κατοίκους της να την εγκαταλείψουν. Οι Πλαταιείς κατέφυγαν ξεριζωμένοι στους συμμάχους τους, τους Αθηναίους, και ανέθεσαν στον Ισοκράτη, κορυφαίο ρήτορα της εποχής, να συντάξει τον λόγο-έκκληση που θα εκφωνούσαν οι εκπρόσωποί τους στην Εκκλησία του Δήμου. Ο Ισοκράτης συνέθεσε τον *Πλαταιικό Λόγο*. 374/3 π.Χ.,

Διαβάστε το παραπάνω απόσπασμα του Λόγου του Ισοκράτη και απαριθμήστε τα δεινά της προσφυγιάς όπως περιγράφονται από τον ρήτορα.

... ποιους θα μπορούσε να βρει κανείς πιο δυστυχημένους από μας που χάσαμε σε μια μέρα και την πατρίδα μας και τη γη μας και τα χρήματά μας, και τώρα, στερούμενοι και τα πιο αναγκαία πράγματα, γυρίζουμε σαν ζητιάνοι περιπλανώμενοι, μη ξέροντας πού να στραφούμε κι' υποφέροντας σ' όποιο μέρος κι' αν καταφύγουμε. Διότι, κι' όταν βρούμε εκεί δυστυχημένους ανθρώπους, πονούμε, αφού αναγκασζόμαστε, εκτός των δικών μας κακών, να συμμετέχουμε και στων άλλων τις θλίψεις· κι' όταν πάλι έλθουμε σ' ευτυχημένους, υποφέρουμε ακόμη περισσότερο· όχι βέβαια γιατί φθονούμε τα αγαθά των άλλων, αλλά γιατί κοντά στις ευτυχίες των, αισθανόμαστε βαθύτατα τις συμφορές μας. Τις συμφορές αυτές που εξαιτίας των ούτε μια μέρα δεν περνούμε χωρίς δάκρυ, αλλά πενθούμε καθημερινά το χαμό της πατρίδας μας και θρηνούμε για την ανατροπή που μας βρήκε. <Αλήθεια>,

ποια θαρρείτε πως είναι η ψυχική μας διάθεση, όταν βλέπουμε και τους γονείς μας να περνούν δυστυχισμένα γηρατειά, και τα παιδιά μας ν' ανατρέφονται όχι όπως ελπίσαμε κάποτε, παρά να γίνονται δούλοι εξ αιτίας μικροδανείων, ή να πηγαίνουν υπηρέτες, κι' άλλα πάλι ν' αγωνίζονται για το καθημερινό τους ψωμάκι μ' όποιο τρόπο μπορούν, με τρόπο δηλαδή που δεν ταιριάζει ούτε στα έργα των προγόνων τους, ούτε στην ηλικία τους ούτε στην ατομική μας υπερηφάνεια; Και το πιο σπαραχτικό απ' όλα, να βλέπει κανείς να χωρίζονται όχι μόνο πολίτες από συμπολίτες, αλλά και γυναίκες απ' τους άνδρες τους και κορίτσια απ' τις μητέρες τους, κι' όλοι οι συγγενικοί δεσμοί να διαλύονται, όπως συνέβη σε πολλούς απ' τους συμπολίτες μας λόγω της δυστυχίας. Γιατί αφού ο κοινός μας βίος χάθηκε, έκανε τον καθένα μας μονάχα στον εαυτό του να στηρίζει τις ελπίδες του. Πιστεύω δε ότι δεν αγνοείτε και τις άλλες ταπεινώσεις που φέρνει η φτώχεια κι' η εξορία, ταπεινώσεις που εμείς βέβαια μέσα στην ψυχή μας τις νιώθουμε βαρύτερα απ' τους άλλους, αλλά στις συζητήσεις μας τις παραλείπουμε, γιατί ντρεπόμαστε να εξετάζουμε τις ατυχίες μας σε όλες τους τις λεπτομέρειες.

Ισοκράτης, *Πλαταϊκός* 14.46-50, Νεοελληνική απόδοση Α.Μ. Γεωργαντόπουλος, Μ. Πρωτοψάλτης & Ι. Ιωαννίδη-Φαληριώτη (http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?t=298&m=1)

Β. Ποια δεινά απαριθμούνται στο παρακάτω δημοτικό τραγούδι; Ποιο απ' όλα θεωρείται το φοβερότερο;

«Την ξενιτειά, την ορφανιά, την πίκρα, την αγάπη,
τα τέσσαρα τα ζύγιασαν, βαρύτερα είν' τα ξένα».

Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού
λαού, Ν. Γ. Πολίτης, Αθήνα, 1925.

Γ. Διαβάστε το παρακάτω κείμενο του Ιωάννη Χρυσόστομου και βρείτε ποιες συμφορές αναγκάζεται να υπομείνει ο ξενιτεμένος άνθρωπος σύμφωνα με τον ιερό Χρυσόστομο.

«ικανή μὲν οὖν καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ ἀλλότρια ταπεινώσαι τὸν ἄνδρα, τὸν ἀκὶ χρείας ἔνεκεν ἀποδημοῦντα μόνον. Ὡς γὰρ ὄρνεον, φησί, ὅταν ἐκπετασθῆ ἐκ τῆς νοσσιᾶς αὐτοῦ, οὕτως ἄνθρωπος δουλοῦται, ὅταν ἀποξενωθῆ ἀπὸ τῶν ἰδίων τόπων»

«η ξένη χώρα είναι ικανή και από μόνη της να ταπεινώσει τον άνθρωπο, που ξενιτεύεται από ανάγκη και μόνο. Γιατί, λέει [η Γραφή], όπως το πουλί όταν πετάζει από τη φωλιά του, έτσι υποδουλώνεται ο άνθρωπος, όταν αποξενωθεί από την πατρίδα του». Ιωάννης Χρυσόστομος, *Πρός Σταγείριον Λόγος Γ'*, PG 47 473D, νεοελληνική απόδοση Παναγιώτης Χρήστου.

Δ. Τα παραπάνω κείμενα ανήκουν σε διαφορετικά γραμματειακά είδη και συντάχθηκαν σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Σημειώστε ότι ο *Πλαταϊκός Λόγος* γράφτηκε το 374/3 π.Χ. ενώ ο *Λόγος* του Ιωάννη Χρυσοστόμου τον 4^ο μ.Χ. αι. (γύρω στο 381), παρόλα αυτά διαπνέονται όλα από τον πόνο της ξενιτειάς. Να ερμηνεύσετε αυτή την ομοιότητα γράφοντας μια παράγραφο.

Ε. Παρατηρήστε την εικόνα που σας δίνεται παραπάνω και αναζητήστε στα κείμενα που μόλις διαβάστε μια φράση που θα μπορούσε να αποτελέσει σχόλιο και υπομνηματισμό της εικόνας αυτής.